

Vergaderjaar 1999–2000

27 036

Wijziging van de Wet op de rechterlijke indeling in verband met de opheffing van de kantongerechten Meppel, Zevenbergen en Zuidbroek

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

ALGEMEEN

1. Inleiding

Het advies van de Raad van State wordt niet openbaar gemaakt, omdat het zonder meer instemmend luidt/uitsluitend opmerkingen van redactionele aard bevat (artikel 25a, vierde lid, onderdeel b, van de Wet op de Raad van State).

Dit wetsvoorstel strekt ertoe de kantongerechten Meppel, Zevenbergen en Zuidbroek op te heffen en de gemeenten die tot het rechtsgebied van deze kantongerechten behoren, toe te delen aan de rechtsgebieden van andere kantongerechten in hetzelfde arrondissement. Dit opheffingsvoorstel is een antwoord op het herhaalde verzoek hiertoe door de arrondissementsrechtbanken en de kantongerechten binnen de betrokken arrondissementen. De drie betreffende kantongerechten hebben te weinig zaaks-aanbod en de gerechten liggen te excentrisch om een doelmatige bedrijfsvoering te kunnen uitoefenen. De verzoeken zijn in lijn met de afspraken in het regeerakkoord over de bestuurlijke onderbrenging van de kantongerechten bij de rechtbanken en het toekomstige situeringsbeleid, waarvan de voorstellen te vinden zijn in de Contourennota modernisering rechterlijke organisatie (kamerstukken II 1998/99, 26 352, nr. 2, blz. 22 – 23). Wij honoreren deze verzoeken tot opheffing, omdat zij bij herhaling zijn gedaan en dateren van vóór het huidige regeerakkoord en de Contourennota.

2. Aanleiding

Een onderzoek van Adviesbureau Bleker en De Koningh in 1992 naar de mogelijke geschiktheid van kantongerechten als nevenlocaties of nevenzittingsplaatsen van de arrondissementsrechtbanken, maakte duidelijk dat openhouden van de drie betreffende kantongerechten niet verantwoord zou zijn. Zowel het kantongerecht Meppel als Zevenbergen en Zuidbroek voldeden niet aan de gestelde criteria van bereikbaarheid en doelmatigheid. Het advies van het onderzoeksbureau luidde dat de betreffende kantongerechten konden worden opgeheven. Deze conclusie was geheel in lijn met de opvatting van de betrokken arrondissementsrechtbanken en kantongerechten. De feitelijke situatie was ten tijde van het onderzoek al zo dat in de bedoelde kantongerechten alleen nog zittingen werden gehouden en dat de ondersteuning plaatsvond vanuit naburige kantonge-

rechten met het doel de kosten te drukken en het publiek beter te kunnen bedienen. In die situatie is sindsdien geen verandering gekomen. In de nieuwe situatie waar de taken van de op te heffen kantongerechten worden overgenomen door kantongerechten in hetzelfde arrondissement zal de geografische bereikbaarheid voor een beperkt aantal inwoners in het arrondissement dat in de buurt van het op te heffen kantongerecht woont, iets afnemen. De bereikbaarheid van de kantongerechten die de taken gaan overnemen blijft echter ook voor deze inwoners verantwoord. Zij zijn zowel met het openbaar vervoer als met het eigen vervoermiddel goed bereikbaar.

Bij de verschillende voorstellen en adviezen die in de afgelopen tijd zijn gedaan om te komen tot een herziening van de rechterlijke organisatie – bijvoorbeeld het ingetrokken wetsvoorstel Tweede fase herziening rechterlijke organisatie (kamerstukken II 1995/96, 24 651, nrs. 1/8) en het rapport van de commissie Leemhuis «Rechtspraak bij de tijd» (kamerstukken II 1998/99, 26 352, nr. 2) – kwam vanuit de betrokken arrondissementen de roep om opheffing van de kantongerechten te Meppel, Zevenbergen en Zuidbroek. Naast de verbeteringen die te verwachten zijn voor de kantongerechtspraak is een bijkomend voordeel dat de financiële middelen die door opheffing van deze kantongerechten vrijkomen, kunnen worden ingezet om knelpunten rond de huisvesting van de rechterlijke organisatie op te lossen.

De arrondissementsrechtbanken, de kantongerechten, het openbaar ministerie en het ondersteunend personeel in het arrondissement Assen, dat nu bestaat uit drie kantongerechten, hebben ons laten weten dat alleen door een adequate bundeling van de kantongerechten tot twee het vereiste kwaliteitsniveau kan worden gerealiseerd. Zij hebben ons voorgesteld om het kantongerecht Meppel als kleinste en meest kwetsbare eenheid op te heffen en het rechtsgebied dat behoort tot dat kantongerecht, onder te brengen bij het kantongerecht Assen. De Koninklijke Vereniging van Deurwaarders (KVG) heeft bezwaar gemaakt tegen opheffing van het kantongerecht Meppel. De kritiek tegen dit voorstel richt zich voornamelijk op de vergroting van de reisafstand in de voorziene nieuwe situatie. Meppel is 56 kilometer verwijderd van Assen. Zoals eerder gemeld, ligt de basis van het besluit om het kantongerecht Meppel op te heffen in de uitkomst van het onderzoek dat het Bureau Bleker en de Koningh heeft gedaan naar de bereikbaarheid van de rechtspraak De bereikbaarheidsnorm die in dit onderzoek is gehanteerd, wordt voldoende gehaald, als de taken van het kantongerecht Meppel bij het kantongerecht Assen worden ondergebracht.

Naast de uitkomst van het onderzoek van Bleker en de Koningh heeft de vereiste kwaliteit van de rechtspraak, ook in de toekomst een belangrijke rol gespeeld. In Drente zijn de kantongerechten zo klein dat alleen een bundeling het mogelijk maakt om het vereiste niveau te halen. Handhaving van het kantongerecht Meppel als een vestigings- en zittingsplaats zou onevenredig veel inspanning blijven vergen van de rechterlijke organisatie in Drente.

In sommige gevallen zal de reisafstand wat groter worden, maar daar staat tegenover dat de kwaliteit van de dienstverlening aan de burger zal toenemen.

Het advies van vertegenwoordigers van het arrondissement Assen was en is positief. Naast de al gemelde voorziene verbeteringen leggen zij ook de nadruk op andere toekomstige positieve ontwikkelingen, zoals een grotere eenheid in de kantonrechtspraak, verhoging van de kwaliteit door specialisatie en delegatie en stroomlijning en verbetering van de interne bedrijfsprocessen. Wat ons betreft komen voor deze operatie als sleutelwoorden in aanmerking: kwaliteitsverbetering van de rechtspraak en een betere dienstverlening aan de rechtzoekende burger. Bovendien weet deze burger na inwerkingtreding van de wet waar hij moet zijn en kan de

huidige onzekere praktijk waarin enerzijds zittingen worden gehouden in Meppel, maar anderzijds de griffie opereert vanuit Assen, worden beëindigd.

De KVG vraagt zich in haar reactie op het wetsvoorstel af waarom bij overheveling van de taken van het kantongerecht Meppel niet gedacht is aan het kantongerecht Zwolle, omdat de oriëntatie van de inwoners van Meppel zich vooral richt op Zwolle als dichtstbijzijnde grote stad. Wij willen echter met dit wetsvoorstel niet tornen aan de bestaande arrondissementsgrenzen. En zoals eerder vermeld, de bereikbaarheid van Assen is voor een aantal justitiabelen in het rechtsgebied van het kantongerecht Meppel wat minder groot dan voor anderen. Omgekeerd geldt hetzelfde voor Zwolle.

In het arrondissement Groningen hebben de kantonrechters mede namens de Streekraad Oost-Groningen en de betrokken gemeentes, voorgesteld het kantongerecht Zuidbroek op te heffen en de gemeentes die behoren tot het rechtsgebied van het kantongerecht Zuidbroek te verdelen over de kantongerechten Groningen en Winschoten.

De arrondissementsrechtbank en de kantonrechters te Breda hebben bij opheffing van het kantongerecht Zevenbergen een voorkeur uitgesproken voor het samengaan van de kantongerechten Zevenbergen en Bergen op Zoom in het kantongerecht Bergen op Zoom.

3. Conclusie

Tot nu toe hebben wij geen gevolg willen geven aan de herhaalde verzoeken tot opheffing van de kantongerechten te Meppel, Zevenbergen en Zuidbroek omdat onduidelijk was wat de rol zou worden van de kantongerechten in de toekomstige ontwikkeling van de rechterlijke organisatie.

Over de toekomstige ontwikkeling is thans meer duidelijkheid gekomen. In de Contourennota modernisering rechterlijke organisatie (kamerstukken II 1998/99, 26 352, nr. 2) zijn de grote lijnen van het toekomstige situeringsbeleid voor de gerechten uiteengezet. De opzet is dat de huidige kantongerechtslocaties in stand blijven. Op het ministerie van Justitie wordt gewerkt aan een nadere uitwerking van de hoofdlijnen.

In het Algemeen Overleg van 19 april 1999 hebben wij met de vaste Kamercommissie voor Justitie van gedachten kunnen wisselen over de Contourennota en de toekomstige ontwikkelingen tot versterking van de rechterlijke organisatie. Bij die gelegenheid hebben wij u laten weten dat wij in het licht van deze ontwikkelingen zo spoedig mogelijk met voorstellen over opheffing van de kantongerechten Meppel, Zevenbergen en Zuidbroek zouden komen. In onze brief van 20 augustus 1999 (kamerstukken II 1998/99, 26 352, nr. 16) hebben wij deze toezegging nog eens bevestigd. Wij kunnen ons vinden in de argumenten van de betrokken rechterlijke instanties om deze kantongerechten die niet doelmatig zijn en geen optimale dienstverlening bieden aan het publiek, op de kortst mogelijke termijn op te heffen.

Ons voorstel doorkruist de toekomstige ontwikkelingen bij de rechterlijke organisatie niet.

Wij zijn van oordeel dat de financiële voordelen van opheffing zwaarder wegen dan continuering van de bestaande situatie in afwachting van de bestuurlijke onderbrenging van de kantongerechten bij de rechtbanken. Met de vrijkomende middelen kunnen knelpunten elders in de rechterlijke organisatie worden opgelost.

Voorts zijn wij het eens met de door het arrondissement en de kantongerechten voorgestelde herverdeling van de gemeenten die behoren tot de kantongerechten Meppel, Zevenbergen en Zuidbroek, over andere kantongerechten in hetzelfde arrondissement.

De benoeming van de gerechtsdeurwaarders bij de op te heffen kantongerechten wordt vanzelfsprekend omgezet in een benoeming bij de kanton-

gerechten die de taken van het betreffende kantongerecht gaan overnemen.

4. Financiële gevolgen

De financiële gevolgen van de opheffing van de kantongerechten te Meppel, Zevenbergen en Zuidbroek zullen binnen de rechterlijke organisatie opnieuw worden ingezet in verband met de bestuurlijke onderbrenging van de kantongerechten bij de rechtbanken.

ARTIKELSGEWIJS

ARTIKEL I

A

Dit onderdeel heft het kantongerecht Zevenbergen op. Het arrondissement Breda zal voortaan bestaan uit drie kantons, te weten Breda, Tilburg en Bergen op Zoom.

B

De gemeenten Etten-Leur, Halderberge, Rucphen en Zevenbergen, nu behorend tot het rechtsgebied van het kantongerecht Zevenbergen, worden toebedeeld aan het rechtsgebied van het kantongerecht Bergen op Zoom.

C.a

Dit onderdeel heft het kantongerecht Zuidbroek op. Het arrondissement Groningen bestaat hierna uit twee kantongerechten, te weten Groningen en Winschoten.

C.b

Dit onderdeel heft het kantongerecht Meppel op. Het arrondissement Assen bestaat hierna uit twee kantongerechten, te weten Assen en Emmen.

D

De gemeenten die behoren tot het rechtsgebied van het kantongerecht Zuidbroek worden herverdeeld over de kantongerechten Groningen en Winschoten. Hoogezand-Sappemeer gaat naar het kantongerecht Groningen, Menterwolde en Veendam komen bij het kantongerecht Winschoten.

E

De gemeenten die behoren tot het rechtsgebied van het kantongerecht Meppel worden toebedeeld aan het rechtsgebied van het kantongerecht Assen.

ARTIKEL II

Uit dit artikel vloeit voort dat de benoeming van de kantonrechter te Meppel van rechtswege wordt omgezet in de benoeming tot kantonrechter te Assen. Voorts worden de kantonrechters-plaatsvervangers in de kantongerechten van Meppel, Zevenbergen en Zuidbroek van rechtswege benoemd tot kantonrechters-plaatsvervangers in respectievelijk de kantongerechten te Assen, Bergen op Zoom, Groningen en Winschoten. De kantonrechters-plaatsvervangers van het op te heffen kanton Zuidbroek worden dus zowel benoemd tot kantonrechter-plaatsvervanger te Groningen als te Winschoten.

ARTIKEL III

Dit artikel regelt de overdracht van administratie, archieven en de registers van de opgeheven kantongerechten naar de kantongerechten die de taken overnemen. Dat betekent dat de administratie, de archieven en de registers van het kantongerecht te Meppel van rechtswege overgaan naar het kantongerecht te Assen en dat de administratie, archieven en registers van het kantongerecht te Zevenbergen van rechtswege worden overgedragen op het kantongerecht te Bergen op Zoom. De administratie, archieven en de registers van het kantongerecht Zuidbroek worden in hun geheel overgedragen aan het kantongerecht Groningen. Verdeling van de archiefbescheiden van het kantongerecht Zuidbroek over de kantongerechten Groningen en Winschoten had misschien voor de hand gelegen. Wij hebben echter gekozen voor een praktischere oplossing. Het gebouw van het kantongerecht te Groningen biedt voldoende ruimte om het Zuidbroekse archief, dat nogal wat schade heeft opgelopen door vocht, onder te brengen en zodanig te verzorgen dat het voor het nageslacht behouden kan blijven. Bovendien voorkomt het overbrengen van het archief naar één plaats het probleem van de wijze van verdeling en scheidt het duidelijkheid aan de toekomstige gebruiker.

ARTIKEL IV

De zaken die nog aanhangig zijn bij de op te heffen kantongerechten worden na opheffing voortgezet bij de kantongerechten die de taken overnemen. De zaken die nog aanhangig zijn bij het kantongerecht Zuidbroek op het moment van inwerkingtreding van deze wet, worden verder behandeld bij het kantongerecht Groningen en het kantongerecht Winschoten. De verdeling van de zaken gaat volgens de relatieve competentie van de nieuwe kantongerechtsindeling. Op deze wijze zijn geen extra processuele handelingen vereist en kan de behandeling zonder vertraging worden voortgezet. Vanzelfsprekend zullen partijen tijdig van deze overdracht op de hoogte worden gesteld.

De Minister van Justitie,
A. H. Korthals

De Staatssecretaris van Justitie,
M. J. Cohen